

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
PWYLLGOR:	PWYLLGOR SGRIWTINI CORFFORAETHOL
DYDDIAD:	11 EBRILL 2016
PWNC:	Y GWASANAETH ANABLEDD DYSGU CYMUNEDOL
AELOD PORTFFOLIO (S):	Y CYNGHORYDD ALED MORRIS JONES
PENNAETH GWASANAETH:	ALWYN JONES
AWDUR YR ADRODDIAD: Ffôn: E-bost:	BARBARA WILLIAMS 01248 752738 barbarawilliams@ynysmon.gov.uk

1. ARGYMHELLIAD

- 1.1 Bod y Pwyllgor Sgriwtini yn derbyn y datganiad sefyllfa hwn mewn perthynas â'r gwasanaeth Anabledd Dysgu.
- 1.2 Bod y Pwyllgor Sgriwtini yn derbyn diweddariad blynyddol mewn perthynas â'r gwasanaeth hwn.
- 1.3 Bod y Pwyllgor Sgriwtini yn cymeradwyo'r datblygiadau a gynlluniwyd ar gyfer y gwasanaeth hwn.

2. RHESYMAU

2.1 Mae hanes hir o ddarparu Gwasanaethau Anabledd Dysgu i oedolion yn Ynys mewn partneriaeth â'r gwasanaeth iechyd. Mae'r Tîm Anableddau Dysgu Cymunedol (TADC) yn dîm amlddisgyblaethol o swyddogion proffesiynol iechyd a gofal cymdeithasol, gan gynnwys Gweithwyr Cymdeithasol, Swyddog Adolygu, nyrsys Anabledd Dysgu, Seicolegydd Clinigol, Therapydd Galwedigaethol, Therapydd Iaith a Lleferydd, Ffisiotherapydd, ymgynghorwyr Cymorth Ymddygiad, Swyddog Gofalwyr a Chydlynnydd Pontio sydd wedi'u cydleoli ym mhrif adeiladau'r Cyngor yn Llangefni. Mae'r TADC yn darparu gwasanaeth cynhwysfawr yn y gymuned i bobl dros 18 oed sydd wedi cael eu hasesu fel unigolion sy'n cwrdd â'r meini prawf ar gyfer bod yn gymwys i gael eu cynnwys ar y gofrestr Anabledd Dysgu.

2.2 Mae'r gwasanaeth wedi datblygu dros nifer o flynyddoedd ac mae'n parhau i hyrwyddo egwyddorion a gyflwynwyd gan Strategaeth Anfantais Feddyliol Cymru Gyfan 1984. Mae'r dull arloesol hwn wedi newid yn llwyr sut y cynigir gwasanaethau ar gyfer pobl gydag anableddau dysgu ac mae'n rhannol gyfrifol hefyd am helpu i newid agwedd cymdeithas tuag at bobl gydag anableddau dysgu. Mae dull o weithredu sy'n seiliedig ar hawliau yn sail i'r fframwaith cyfredol hwn sydd wedi'i wreiddio o fewn model cymdeithasol o ofal. Mae hyn yn gosod ffocws

clir ar sicrhau bod pobl ag anableddau dysgu yn cael eu trin yn gyfartal â phob dinesydd arall a bod ganddynt yr un hawliau a chyfrifoldebau â phobl eraill yn y gymdeithas.

2.3 Mae ymarferwyr yn y gwaith TADC yn gweithio gydag unigolion a'u teuluoedd / gofalywyr i sicrhau bod anghenion yn cael eu hasesu a, lle bo angen, bod cynllun gofal yn ei le i sicrhau bod pobl ag anableddau dysgu yn cael cymorth i fyw bywydau cyflawn yn eu cymunedau lleol a bod eu hannibyniaeth yn cael ei hyrwyddo. Adolygir y cynlluniau o leiaf bob blwyddyn i asesu pa mor effeithiol ydynt wrth gwrdd ag anghenion unigol a chânt eu diwygio yn unol â hynny.

2.4 Cydnabyddir bod gan bobl gydag anableddau dysgu ragdueddiad i ystod o gyflyrau iechyd cymhleth. Nod y dull cydlynol o weithredu gan y TADC yw sicrhau bod swyddogion gofal iechyd proffesiynol yn deall ac yn cydnabod anghenion unigol a bod ymyraethau addas yn cael eu cynnig i alluogi pobl i aros yn ffit ac yn iach.

2.5 Mae'r TADC yn cynnal asesiad blynyddol o bobl ar y gofrestr anabledd dysgu. Mae'r wybodaeth hon yn helpu i gefnogi gwaith cynllunio ac i wneud penderfyniadau am ddarparu gwasanaethau. Mae'r data diweddaraf (31 Mawrth 2015) yn dangos bod **303** o bobl ar y gofrestr bryd hynny (271 o dan 65 oed a 32 sy'n 65+ oed)

- 46 yn byw yn eu cartrefi eu hunain yn y gymuned
- 131 yn byw gyda theulu
- 87 yn byw mewn cynlluniau tai â chymorth neu rannu bywydau
- 4 yn derbyn gofal tymor hir yn yr ysbyty
- 6 yn byw mewn cartrefi gofal sy'n cael eu rhedeg gan yr awdurdod lleol
- 29 yn byw mewn cartrefi gofal preifat.

Mae'n werth nodi bod nifer y bobl ar y gofrestr Anableddau Dysgu yn cynyddu bob blwyddyn a bod y nifer wedi cynyddu o 249 i 303 dros gyfnod o ddeng mlynedd. Yn unol â thueddiadau cenedlaethol, rhagwelir y bydd y cynnydd hwn yn parhau. Yn ystod yr un cyfnod mae gwariant ar wasanaethau Anableddau Dysgu wedi gostwng yn sylweddol ac erbyn hyn mae'n is na'r gwariant yn yr awdurdodau eraill sydd yn ei grŵp 'cymharydd'.

2.6 Er mwyn cwrdd ag anghenion a aseswyd mae'r Cyngor yn darparu ac yn comisiynu ystod o wasanaethau ar ran pobl ag anableddau dysgu. Mae hyn yn cynnwys:

- Llety – byw â chymorth, rhannu bywydau a gofal preswyl
- Cymorth yn y cartref – i alluogi pobl i fyw yn eu cartrefi eu hunain neu yn y cartref teuluol
- Gofal dydd – i alluogi pobl ag anghenion cymhleth i fanteisio ar ystod o gyfleoedd a datblygu sgiliau.

- Cyfleoedd gwaith – i gefnogi pobl i ddatblygu sgiliau sy'n eu galluogi i ymgymryd â gweithgareddau sy'n seiliedig ar waith.
- Gofal ysbaid – i gefnogi unigolion sy'n gofalu am bobl ag anghenion cymhleth sy'n byw yn y cartref teuluol.
- Eiriolaeth – i gynorthwyo unigolion i ddatblygu sgiliau hunaneiriolaeth ac i gael cymorth i wneud penderfyniadau gan eiriolwyr ffurfiol lle bo angen.

2.7 Fodd bynnag, mae'r Cyngor yn ymwybodol, yn wyneb cynnydd yn y galw ac adnoddau sy'n prinhaus, nad yw'r patrwm comisiynu cyfredol yn gynaliadwy. Fel ymateb i hynny, mae wedi cychwyn ar raglen drawsnewid sylweddol. Mae hyn yn cynnwys adolygiad cynhwysfawr o'r holl gontractau byw â chymorth, gan gynnwys allanoli'r ddarpariaeth fewnol yn ogystal ag adolygiad o'r holl gontractau gofal dydd a chyfleoedd gwaith.

2.8 Mae swyddogion proffesiynol yn y maes TADC yn gweithio mewn partneriaeth ag ystod o asiantaethau statudol eraill, er enghraifft, yr Heddlu, y Gwasanaeth Tân ac Achub a'r Gwasanaethau Tai er mwyn sicrhau bod gofal a chymorth yn cael eu darparu mewn dull cydlynol, priodol ac amserol a bod pobl yn cael eu grymuso a'u diogelu i fyw yn y gymuned. Yn ogystal, mae ystod gynhwysfawr o wasanaethau trydydd sector, cenedlaethol a lleol ar gael i gefnogi defnyddwyr gwasanaeth a gofalwyr.

2.9 Wrth symud ymlaen, mae'r gwasanaeth yn ceisio cryfhau'r trefniadau cydweithio gyda'r gwasanaeth iechyd drwy ffurfioli'r camau a amlinellir yn y papur Ymlaen Gyda'n Gilydd. Yn ogystal, mae angen datblygu rôl y defnyddwyr gwasanaeth a chyfranogiad y gofalwyr o ran monitro ac adrodd ar y gwasanaeth a ddarperir ac i sicrhau eu bod yn gallu cymryd rhan yn weithredol mewn trawsnewid gwasanaethau.

Awdur: Barbara Williams

Teitl y Swydd: Rheolwr Gwasanaeth – Anableddau Dysgu ac Iechyd Meddwl

Dyddiad: 15/01/2016